

titia corrumpatur; munera enim semper veritatem prævaricant, et cito a viro violatur justitia. De justo judicio temporalia lucra non appetas, pro justitia nulum tibi præmium quæras dum judicas, pro futuro serva mercedem, nec quæras in terra rependi quod tibi in futuro debetur. Excute manus tuas ab omni munere, si in cæcis velis habitare; in judicio quoque sine misericordia sedes. Custodi justitiam discretionis, et noli plus justus esse quam oportet. Omne enim quod minimum est vitium est.

25. Impia justitia est fragilitati humanæ non ignoscere; non igitur ames damnare, sed emendare potius quam corrigere. Tene rigorem in discretione justitiæ, judicii examen sequatur pietas, disciplinæ rigorem temperet indulgentia, ita clemens esto in alienis delictis, sicut in tuis, nec quemquam districtius judices quam sicut teipsum. Sic alios judica, ut te judicari cupis; dum enim indulges aliena peccata, tibi misereris; judicium quod aliis imponis ipse portabis. In eo enim in quo judicas es judicandus; in qua mensura mensus fueris, remetetur tibi.

24. Omnia quæ inquisieris cum justitia definias, nunquam judices suspicionis arbitrio; ante proba, tunc judica; non enim qui accusatur, sed criminator reus est; periculum est aliquid præsumptuose judicare. In ambiguis de judicio serva sententiam. Qui nosti tua, quando nescis, divino serva judicio; non nitaris damnare judicio humano quod Deus suo examini servat; incerta non judicemus, quoadusque novissime veniat Dominus, qui latentia producat in lucem. Quamvis enim non credenda sunt, ideo tamen dimittentur, nisi quæ certis indicis approbantur, et non quæ manifesto examini committuntur, et non quæ ordine judicario comprobantur.

25. In summo honore tibi suprema sit veritas; quamvis sublimis sis potestatis, in te celsitudinem reprime; non te extollat honor, sed præsideat humilitas culmen sublimitatis. Tanto esto majori humilitate conspicuus, quanto es magna dignitate præclarus. Impositas tibi curas humiliter exple, et traditum tibi ministerium mente subdita suscipe. Esto obediens divinæ dispositioni, et voluntati ejus contraire non audeas. Jura potestatis adeptæ moderanter exerce, et omnia non turbulento, sed tranquillo corde dispo-
ne. Cave honores, quos sine culpa tenere non pote-

ris. Sublimitas enim honorum magnitudo scelerum, in majori gradu sine dubio poena major.

26. Si vis esse quietus, nihil sæculi appetas. Semper requies mentis habebis, si a te curam mundi abjicias, semperque quiete æterna fruieris, **346** si te a strepitu terrenarum rerum abstraxeris. Abjice a te quidquid bonum propositum impedire poterit, et toto animo odies damna quæ diligit mundus. Quidquid habes, habeto ad misericordiam. Suffragatur virtus tua in operibus. Non digas enim miserereis, ne forte præterea illum qui meretur accipere. Omnibus da, ne forte cui non dederis ipse sit Christus; et cui largiris, cum hilaritate largire; et quidquid tribuis, cum affectu tribue; tribue misericordiam sine murmuratione, præbe elemosynam sine tædio.

27. Major autem sit benevolentia quam quod datur. Major sit gratia quam quod impenditur; tale enim erit opus tuum qualis fuerit intentio tua. Quod enim affectu bono dispensatur, hoc accipit Deus; qui autem cum tædio dat, perdit mercedem suam. Qui cum tristitia manum porrigit, fructum amittit remunerationis; non est misericordiam, ubi non est benevolentia. De tuis justis laboribus ministra pauperibus. Non auferas uni node tribuas alteri. Nihil prodest si alium inde reficis unde alium inanem facis. Condemnat miseratio ista, non propitiat. Bonum quod facis misericordie causa, non jactantiæ, facito; ut propter temporalem opinionem, nihil propter famam, sed propter vitam æternam et Dei charitatem. Quidquid agis, pro futura mercede age, æternæ remunerationis expectatio te tenet. Animus quidquid egeris causa gloriæ, hoc est facti tui.

28. Si dederis ita, ut hominibus innotescat, non homini, sed propriæ personæ præstitisti, nec quod ad æternæ, sed quod ad hujus [*Fortè*, hujus vitæ] gloriæ proficit. Ecce accepisti modica, data est tibi norma vivendi; nulla te ignorantia excusat, non es jam vitæ nescius, non es imprudens, aut ignarus, legem quam debes sequi, dispositionis qualis esse debeas, descripsi. Cognitiones mandatorum habes. Jam scis quid est recte vivere, vide ne ultra offendas, vide ne quod recipis legendo contemnas vivendo. Bonum scire, acceptum retine, et imple opere quod didicisti præceptione. Vide deinceps ne bonum quod accepisti despicias. Amen.

APPENDIX XVI.

EXHORTATIO POENITENDI CUM CONSOLATIONE ET MISERICORDIA DEI,

AD ANIMAM FUTURA JUDICIA FORMIDANTEM ^a.

Cur fluctuas, anima, mœrorum quassata procellis?
Usquequo multimoda cogitatione turbaris?
Mens confusa tædiis, itineris devia carpens,
Transitis caliginis subducta luce percurrit.
5 Non ablatis res, cellulas mundi ficesque suspires,
Nec casus honoris, sed ruinas animæ plora.
Non hæc defunctoria doleas exitia carnis;
Sed perseverantia Tartari tormenta formida.
Nec ærumnas carceris abigas, quibus line carebis;
10 Sed juges Averni miserias prospectans evita,
347 Quæ hic redimi facili compendio pos-
[sunt,
Si mundi affectus in amorem Christi conver-
[tas,
Et te non negligas ab iniquitate privare.
Cuncta peccata a corde divulsa propellas,
15 Res iniquas penitus remove, saltemque percus-
[sus,
Abhorre, ut sinceritate ruat vel sero reniteas.
Abjecit te mundus percussitque, rescripsit,
[derisit.

Quare non consideras quid a te Christus ex-
[quirat?

D Non humana manu talia te perpetui putes,
20 Sed hæc provenisse divini judicio crede.
Irritasti contra te Dominum offensa delicti,
Qui te flagris arguens corripit, coerceat, af-
[fligit,
Flagelli impendio monet, ut errata cognoscas
Et agnita poenitens corrigas, distringas, emeu-
[des.
25 Ille sentire debes, quod instanti verberare pul-
[satus,
Ut benevolus a malo segregatus existas,
Et perniciosa respuens, innoxia quæras.
Vult contritionis nunc te examinare camino,
Quo conflatus pristinas vitiores sordes amittas.
30 Cur ergo per quæquam diffusus mento va ua
[curris?
Ad calcem examinis sensus tui collige gressus.
D scute cor tuum, cautius interroga mentem.
Quid ludibriosum retinet, vel gessit, exponat.

^a Vide Isidoriana, c. 81, n. 19 et seqq.

- quid sævum, quid noxium concepit, vel operit, A
[pandat;
- 35 Et dum est licentia, totum prædamnare festina.
Ecce perpetrata cuncta coram oculis constant,
Et secreto murmurare mens universa proponit.
Quid admissa crimina nisi lamenta requirunt?
Quid vult facti vulnus, nisi malagmata fletus?
- 40 Nullum scelus aliter nisi poenitendo
Expiatur, imo puniendo, ne sit jam ultra,
Deletur. Ergo si ruisse nequiter vivendo
Displicet, surge decenter. Melius agendo præ-
[curre
Judicem futurum, timens perdentem iniquos.
- 45 Hunc post sæculi crimina opere justitiæ placat.
Atros ignes inferi, quod est mors secunda, pa-
[vesce;
Sed admissa poenitens puni peccata, et vives.
In hac vita lacrymis exstingue Tartari flam-
[mas,
Et necando crimina vires evacua mortis.
- 50 Mors illie non repetit quos licet viventes amittit, B
Nam qui se peccato dirimit, justitiæ jungit;
Et spiritus vite obsequens mandata custodit,
Peccata repudians morti servire contemnit.
Ultra jam non moritur, nec mors dominabitur
[illi,
- 55 Neque eum Tartarum excipiet in morte, sed
[cælum,
348 Nullatenus dubites in hoc, nec unquam
[diffidas;
Nam sic protestanda divina dicta decernunt:
Ad regnum profecto transierunt cum Christo
[victuri,
Qui poenituisse mala perpetrata probantur.
- 60 Nulla te res dubium de misericordia reddat.
Nam parcere Deus promptus est clementer in-
[dignis,
Atque poenitentibus veniam libenter donare,
Tantum si poeniteas, nec jam poenitenda com-
[mittas;
- 65 Et ob hoc irrisor atque subsannator vocatus,
Veritas poenitentiam in poenitionem perducit,
Labor sine fructu est, et spes vanissima valde,
Sic peccata plangere, ut non desinat pecc-
[care.
Quasi quis instructa destruat, diruta reformet,
Si quod lavat hodie, polluat et sordidet eras;
- 70 Sic enim non lotus habetur, sed semper in-
[mundus.
Nec capit hujusmodi veniam, sed provocat
[iram,
Quoniam non diluit, sed dilatat criminum gesta.
Tu denique cautius talium exempla declinans,
Et jam peccasse poenitere, et jam peccare de-
[siste.
- 75 Dissipa præteritas lacrymarum opere culpas.
Da eleemosynam, si habes, redime probra,
Et sequi vanissima respue, contemne cura.
Sit jam abdicabile, sit abominabile semper pec-
[catum,
Quod cælo distrahit, in infernum deponit.
- 80 Melius sit regni gloriam nitore carperere, D
Quam regni jacturam sordium horrore per-
[ferre.
Conversus ad Dominum post tenebras lucem
[arripe,
Amplectensque vitam mortalia facta relinque.
Confitere illi, cumpungere, plangito, roga,
Dic: Peccavi nimium, parce, miserere, pro-
[clama.
- 85 Curva cordis genua, prostratus corpore in ter-
[ram.
Obsecra assidue, profusis lacrymis ora,
Lenias ut humilis, quem exasperasti superbus.
- Nam Dei clementiam humiles et stentes acqui-
[runt,
Non ridentes impetrant, neque contumaces ex-
[orant.
- 90 Certo te poeniteat perperam quæcumque ges-
[sisti,
Ut odiens horreas quidquid indecenter amabas,
Quod pudore congruo rubor verecundus asper-
[nit,
Rite demum veniam lacrymarum prece requi-
[ras.
Iis namque fomentis animæ peccata medetur.
- 95 Et omnia vulnera priscam sanitatem receptant.
Sic namque divinum sedas cito furorem;
Sic profecto capies quidquid lacrymando depo-
[scis;
Sic denique poteris evadere quidquid.
Claudit, obligat, offleat, affligit, obumbrat,
- 100 349 Et ad Dei gratiam hoc modo retrare gau-
[debis.
Quamvis sis peccator impius, malignus, ini-
[quus,
Criminis omni genere contagioque pollutus,
Pete a Deo veniam, hæsitans nequaquam in-
[fide.
Qui omni peccamine cunctos poenitentes expur-
[gat.
- 105 Omne dimittit facinus vera poenitudo delicti,
Nec est crimen ullum quod nequaquam lacrymæ
[tergant.
Quamvis de justitia terreat judicii dies,
Nunc misericordia certa poenitudo potitur.
Delinquentem Deus de præterito damnat,
110 Si bonus ex malo fuerit extremo repositus,
Ut dicitur imple, si impietates relinquat,
Opera justitiæ faciat, extremo conversus,
Impietas illius omnis oblita demetur,
Mortique sublatus æterna per sæcula vivet.
- 115 Sic denique Paulus fidelis ex infido factus
Cunctis caret criminibus, quæ impie gesserat
[olim.
Sic ex publicano venit evangelista Matthæus.
Sicque Cyprianus ex mago sacerdos et martyr.
Sic et Augustinus ardentior carnis amator,
120 Fit ex Manichæo mundi probatus magister.
Sic et Ninivite impia, obscena, nefanda de-
[stentes
Flagitia, vitam poenitendo merentur.
Manasses, qui idolis templum repleverat Dei,
Et de cælo pridem datam profanaverat legem,
125 Post, amisso regno, captivus, et ferreis vinculis
[multis
Ligatus, Dominum poenitentia placans, regno
Restitutus est, nexibus culpæ solutus.
Sic David stupri culpam homieidique redemit.
Et Achaz similiter cælitus pendentem evasit
[iram.
- 130 De quo cominus dixerat ulcisci Deus.
Petrus fide lapsus, rursus poenitendo resurgit.
Sic et Evangelii meretrix, ac publicanus
Parvis fuis lacrymis, multo se piæculo mun-
[dant.
Et plurimi alii, quos olim Scripturæ decla-
[rant
- 135 Post crimina cælibes factos poenitudine viros.
Sic e contra polium habentes ad Tartara ca-
[dunt,
Qui bona priora malum appetendo relinquunt.
Ut dicitur justo, si ab iniquitate
Egressus iniquus extiterit, justitia omnis
140 Ejus deperat, et ipse morte damnatur.
Sic Judas olim subito malignus effectus,
Omne bonum perdidit, quod datum beate per-
[legit.

- Sic et Salomoni nihil imputatur bono
Quod antea gessit, sed extremo malo damna-
[tur. A
- 145 **350** In qua voluntate postremo quispiam vel
[actu
Fuerit inventus, in hac iudicandus erit, sicut
De hoc ipso Dominus locutus est dicens :
In quo te iuvenero in hoc te iudicabo.
Et si credis amplius, hos ipsos diligit Deus,
- 150 Qui post pravitates esse rectiores student,
Ac sic se post vitia virtutibus magnis exer-
[cent,
Quam qui mata gravia nunquam perpetrasse
[noscentur,
Et bona præcipue torpentes agere piget.
Sicut quispiam dominus illum magis servum
- 155 Amplectitur, qui post: damna potiora ^a lucra
[reportat,
Quam qui nihil perdidit, et nihil augmenti fe- B
[cit.
Sic imperator illum magis militem amat,
Qui, post fugam remeaus, hostem persequendo
[prosteruit,
- Quam qui nunquam fugit, et nil unquam fortiter
[fecit,
160 Sic agricola illam terram plus amat, quæ uberes
[illi
Post spinas affert fruges, quam quæ spinas ^b
[nunquam nutrit,
Et fertilem messem nunquam aliquando pro-
[duxit.
Non desperes veniam, sed potius spera salu-
[tem,
Si facturus optima, pessima damnare decernas.
165 Corrige delictum, muta mores, renova vitam,
Et nulla te plecti dolebis postea pœna.
Non erit in crimine, quem pœnitet ante fuisse ;
Nec dicetur impius, qui fuerit denuo pius.
Sequentia vero carmina constructa lamentis
- 170 Suspirando lectita nonnunquam plorando de-
[canta.
Nam potest Dominus transferre in gaudium lu-
[ctum,
Et adversa omnia in prosperitatem mutare.
Quem æternis laudibus glorificant in cœlo cœli,
Et summis honoribus cultores efferunt invidi.
Amen.
- ^a Editio, *damna quædam potiora.*
^b Editio, *quam illam, quæ tribulos vel spinas.*

APPENDIX XVII.

LAMENTUM POENITENTIÆ (a).

- Audi, Christe, tristem fletum,
Amarumque canticum,
Quod percussus et contritus
Modulatur spiritus ;
Cerne lacrymarum fluxus,
Et ausulta gemitus.
- Ad te multum vulneratus 25
Vocem fletus elevans
5 Alta de profundo cordis
Emitto suspiria,
Precibus si forte velis
Placatus ignoscere.
Alleva calamitatis
Importunæ pondera,
Quæ me diutius premit,
Et elidit impie,
Nec discedit, ut resumam
Vita respiraculum.
- 10 Ablato consolatore,
Quadro clausus lapide,
351 Gemo lugens, et suspiro,
Miserere, clamitans,
Pulso rogans tota die,
Sed tu semper dilatas.
- Ad juvenutis delictum,
Et ad ignorantia,
Non me teneas, exoro :
Sed misericorditer
- 15 Prætermissum hoc dispone
Jani indigno parcere.
Ab antiqua pietate
Ne declines, obsecro :
Nam justitiæ rigorem
Si me sequi jubeas,
Mille sum debitor pœnis,
Mille dignus mortibus.
- Aspice jam, Deus clemens, 40
Ærumnas quas tolero,
20 Remove contritiones,
Et flagella prohibe :
Ne me, precor, indignatus
Opprimas, et conteras.
- Annos meos in dolore,
Vitam in gemitibus
Vilis factus consummavi :
Parce mihi, deprecor,
Jam non possum sustinere
Da dextram, et eripe.
- Aggravasti manum plagæ
Super me validius,
Carnem dira flagellorum ;
Ultione conterens,
Cæde, ferro, sorde, peste,
Tenebrarum carcere.
- Auges tempora pressuræ,
Luctus addis onera,
Differens afflicto valde
Dare mihi requiem,
- 30 Contra quod grates rependo,
Non resultat murmuro.
Abes (b), dico, veritatem,
Ut occidas impium ;
Sed rogo, post disciplinam
Da placatus veniam,
Quia non mortem iniqui,
Sed vitam desideras.
- Acenso me, non excuso,
Laudans te, quod mihi es,
35 Juxta modum delictorum
Parva datur ultio,
Ilæc, et ampliora, clamo,
Dignus sum excipere.
- Ad remedium malorum
Æterni iudicii,
Satius nunc [est] flagello
Temporali percuti,
Quam perennibus futuro
Dari cruciatibus.
- Adhibe, si placet, adhuc
Tormentorum stimulos,
Quibus defluant veteria,
Putridaque crimina :
Salus tantum, vita demum
Subsequatur morbidum.
- Adhibe, sed non iratus,
Ut sit tolerabile,
Quod me propter mea jubes
Perpeti facinora ;
- 45 Quatenus correpto rursus
Sis mitis post verbera.
Amarum hoc est, et leve,
Quia pertransibile,
Sed amarius, et grave,
Quod irrevocabile,
Quo pœnarum non est finis,
Nec dolori requies.
- Ardens illic urit flamma
Damnatorum corpora,
50 Ultra reditum non sperat,
Quem illa susceperit,
Cujus pavore tabesco
Liquesco formidine.
- Arbiter, et testis æquus
Ipse dum adveneris
Justam reddere mercedem
Singulorum meritis,
Quo me salvare decernas,
Opus non invenies.
- 55 A Deo districtum cernens
Examen iudicii,
352 Duco vitam in mœrore
Jugiter et gemitu
Justum iudicem visurus
Jam pavesco territus.
- Amarus et pavidus tunc
Vultus tuus impiis,
Per quem nullus impunitus
Erit habens crimina
60 Nisi qui lacrymis illa
Nunc vivens absterserit.
- A tranquillitate tua
Tu nunquam mutaberis,
Sed mitis parebis justis,
Terribilis impiis,
Quos habuerit de culpa
Reos conscientia.

^a Vide Isidoriana, c. 81, n. 25 et seq^b Abes pro habes.